

OPACZNY (44) *ai*

o oraz a jasne.

comp opaczniejszy (1).

sg m N opaczny (9). ◇ *G* opacz(n)e(go) (3). ◇ *A* opaczny (4). ◇ *I* opaczny (3). ◇ *V* opaczny (1). ◇ *f N* opaczna (3). ◇ *G* opacz(n)e(j) (1). ◇ *A* opaczna (2). ◇ *I* opaczna (4). ◇ *n N* opaczne (5); -é (2), -(e) (3). ◇ *G* opacz(n)e(go), opaczniejsz(e)go (2). ◇ *I* opaczny (1). *pl N subst* opacz(n)e (2). ◇ *D* opaczny (1). *A subst* opacz(n)e (1). ◇ *I f* opacz(n)e(mi) (1). *n* opacz(n)e(mi) (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Odwrócony, odwrotny, zwrócony w odwrotnym kierunku; praeposterus Mącz, Cn; retrorsus Mącz; inversus, retrogradus, sinister Cn* (4) : *Retrorsus, Wpączny/ albo opączny/ zadni. Mącz 354c; Inversio, Opączne wywrócenie/ w co ynlzszego obrócenie. Mącz 488b, 314d; Właśnie iáko wrotošierć/ ten choć fię nie froyzy/ Lecz fię opączna šierćią z przyrodzenia froyzy. KmitaSpit B3v.*

2. *Nie taki jak być powinien* (40) :

a. *Przewrotny, fałszywy, nedorzeczny; perversus, praeposterus Mącz, Modrz, Cn; sinister Mącz* (40) : *acz się jem zda opaczny porządek, żeby pierwej miało być mowiono i radzono o obronie potocznej. Diar 27; Ironeia. Latine irrisio, Našmianie/ opączna rzecz gdy yákoby ynlze mowiem i á ynlze rozumiemy. Mącz 174c, 314d, 395b, 488c, d; RejAp 196; Toć opączny Regiment/ gdzie áni głowy/ áni zgody/ áni rządu niemálf/ iáko fie v was náyduie. WujJud 125, 125 marg, 178, 256v, L15v [2 r.]; WujJudConf 107, 125; Cořz to wđzy zá ták hárdá/ á šlepa dumá w tobie? ábo co zá opączny fmył? iż imię to Elohim šmiefz ludziom przyczytác CzechRozm 51; Wfzákže záš záras wfzyřtko to plugáwiá fami opączna šwá náuka: y wfzyřtko to záš z Chriřtuřá zdžieráią/ co mu wprzod šłowki tymi przypifáli. CzechRozm 223, Av, 65v [2 r.], 66, 101; Ale nářzey Šláchty wfęřtza częřć opącznymi dumámi iefť zářázoná. Bo widzá že w Rzeczyřpolitey wfęřtze máią baczenie ná řtárożytnořć domu á ná herby ModrzBaz 42v, 81; Phil L; Opączne naboženřtvo/ ábo zabobony iákiekolwiek. LatHar 113, +5; Bo šłowo Boże opącznym wfkládem wywfrociwfzyř/ iákoby ogonem iádowitym žáđło wpuřczáią/ y šmiertelná truciřnę wflewáią. WujNT 860, przedm 37, s. 5, 200, 517; JanNKar A3; Nie przywodź ludzi ná to/ šwoim šłowem płonym/ [...] Zeby przyřtáli ná fařlz z wymá šwoią znáczná/ A z twym zyřkiem y z twoią korzyřćią opączna. KlonWor 67.*

opaczny od kogo (1): *óni opączna náukę od wfzyřtkich vczac. Cheřpiá fye tym: že Apořtolřká náukę vczá BiałKat 261.*

opaczny czemu (1): *Bog zákázuie okupu pieniężnego [za męřobójřtvo] [...] Opączna tedy temu/ á iefřczę Pogáňřtwem dawnym pachniáćá řpráwfiedliwořć iefť w Polřzce PowodPr 67.*

W charakterystycznych połączeniach: opaczna(-y, -e) czystořć, domyřł, дума, ewanjelik, gorliwořć, korzyřć, naboženřtvo (4), *nauka* (2), *piłnořć, porządek, rada* (2), *regiment* (4), *rořřádek, rozum, rozumienie* (2), *słowo, smyřł* (4), *sprawiedliwořć, umyřł, wfklád* (3).

Wyrażenie: »opaczny obyczajem« = na odwrot, przeciwnie (1): *Co fię iednáć džiř opącznym obyczáiem częřtfo kroć v nas dżieie [Quod contra fit hodie]. ModrzBaz 86.*

Szeregi: »opaczny i wywrotny« (1): *náwet to opączne y wywrotnę chowánie przymięřza iego przefřzkodá bęđzie OrzJan 104.*

»opaczny i złośliwy« (1): Praeposterus et perversus, Opączny y złośliwy. *Mącz* 488c.

»zły i opaczny« (1): Náoftátek/ niechay w synow śwych wychowaniu y w ich ćwiczeniu/ [...] nieużywáią zley y opączney rády. Abowiem wiele ich o tym tylko myślą/ [...] áby bogáctwá/ áby pieniądze/ áby wielkie y obfite imienie zoftáwili dziećiom *KuczbaKat* 310.

b. [*Żle działający, skierowany w złym kierunku:*

W porównaniu: Y odwrócili sie/ á nie záchowáli vmowy: iáko y oycowie ich: wywrócili sie iáko łuk opączny [*conversi sunt in arcum pravum; obroćili sie w łuk zły Leop*] *WujBib Ps* 77/57.]

Synonimy: 1. narębný, odwrotný, zadni; 2. fałszywy, przewrotný, wywrotný, złośliwy, zły.

Cf **OPACLIWY**

AK